

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการใช้กิจกรรมเขียนบันทึกการอ่านเพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สถาบันราชภัฏลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการสอนตามแนวคิดการตอบสนองของผู้อ่านโดยใช้กิจกรรมเขียนบันทึกการอ่านเป็นกิจกรรมหลักที่มีต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏลำปาง จำนวน 31 คน ที่ลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชา 1552302 วรรณคดีเบื้องต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการสอนนิชาวรรณคดีเบื้องต้น ซึ่งใช้กิจกรรมเขียนบันทึกการอ่านเป็นกิจกรรมหลักของการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 3 แผนการสอน ในแต่ละแผนมีขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอนด้วยกัน ได้แก่ ขั้นแนะนำให้ผู้เรียนค้นพบความคิด ขั้นฝึกการเขียนบันทึกการอ่าน ขั้นทบทวนความคิดและอภิปราย และขั้นเขียนบันทึกการอ่าน (2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์และแบบทดสอบวัดความคิดอย่างมีวิจารณญาณ การวิเคราะห์ข้อมูลทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for Windows

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเขียนบันทึกการอ่านเป็นกิจกรรมหลักช่วยส่งเสริมความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้สูงขึ้นตามสมมติฐานด้วยเหตุผลหลายประการคือ

ประการแรก การเรียนการสอนที่ใช้กิจกรรมเขียนบันทึกการอ่านเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ และประสบการณ์ของผู้เรียนเอง โดยอาศัยความคิดริเริ่มที่เกิดขึ้นเมื่อได้อ่านวรรณคดี เนื่องจากกิจกรรมเขียนบันทึกการอ่านมีวัตถุประสงค์ให้ผู้อ่านสนใจกับการอ่านและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เขียนมากกว่าโครงสร้างทางไวยากรณ์ ผู้เรียนจึงมีความเครียดน้อยกว่าการเขียนปกติ นอกจากนี้ในการเรียนการสอนมีการใช้แนวคำถามส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการจากรูปแบบของบันทึกการอ่านที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า สร้างภาพเกี่ยวกับหน้าตาของตัวละครหรือฉาก มีปฏิสัมพันธ์กับการกระทำของตัวละครหรือแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ และประเมินความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เขียนที่ทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจ เมื่อผู้เขียนได้แสดงออกซึ่งประสบการณ์และจินตนาการอย่างเสรี ทำให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถตามธรรมชาติที่มีอยู่ในตัวของผู้เรียน อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินไปกับงานเขียน ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดในด้านการใช้คำศัพท์อยู่บ้าง

ประการที่สอง การเรียนการสอนที่ใช้กิจกรรมการเขียนบันทึกการอ่านเป็นกิจกรรมหลัก มีการใช้แนวทางในการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของ Hayden (1971 อ้างใน อัจฉรา ชั่วพันธุ์, 2535) กล่าวคือ มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการอ่านกลอนหรือการแสดงละคร เป็นต้น มีกิจกรรมการเข้ากลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนและผู้สอนอย่างเท่าเทียมกัน โดยผู้สอนได้ใช้คำถามนำที่ทำให้เกิดคำตอบหลาย ๆ อย่าง และกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ที่มีและบรรยากาศในชั้นเรียนจะไม่เคร่งเครียดมากนัก กล่าวคือ ผู้สอนจะเป็นผู้รับฟังความคิดเห็นโดยไม่เน้นคำตอบที่ถูกต้องสมบูรณ์เพียงคำตอบเดียว ผู้สอนทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือ ชี้แนะและสรุปการแสดงความคิดเห็นให้ผู้เรียนเท่านั้น นอกจากนี้งานทางวรรณคดีที่คัดสรรมายังเป็นงานเขียนที่มีลักษณะเป็นงานเขียนเชิงสร้างสรรค์จากนักประพันธ์ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม จากการพิจารณาค่าเฉลี่ย และคำร้อยละของความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หลังทดสอบที่สูงขึ้นเพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ย และคำร้อยละก่อนการทดลอง อาจสืบเนื่องจากสาเหตุบางประการ คือ การเขียนบันทึกการอ่านเป็นการเขียนที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยการฝึกฝน และผู้เรียนไม่ได้รับการฝึกฝนการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษมาก่อน ดังนั้นผู้เรียนเมื่อมีพื้นฐานทางด้านการเขียนน้อย จึงทำให้การเรียบเรียงและลำดับความคิดมีความสับสนค่อนข้างมาก นอกจากนี้ผู้เรียนไม่คุ้นเคยกับการอ่านร้อยกรองภาษาอังกฤษที่มีรูปแบบทางภาษาและคำศัพท์ต่างจากงานเขียนทั่วไป จึงเป็นการยากสำหรับการตีความ การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นต้องใช้เวลาในการฝึกฝนการเขียนมาก และในการทดลองครั้งนี้ใช้เวลาเพียง 18 คาบ ซึ่งเป็นเวลาที่ค่อนข้างจำกัด ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ดีเท่าที่ควร

2. การเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเขียนบันทึกการอ่านช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เขียน เนื่องจาก

ประการแรก เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เขียนเกิดทักษะการคิด การสอนทั้ง 4 ขั้นตอน คือขั้นแนะนำให้ผู้เรียนค้นพบความคิด ขั้นฝึกการเขียนบันทึกการอ่าน ขั้นทบทวนความคิดและอภิปราย และขั้นเขียนบันทึกการอ่าน โดยมีการนำประเด็นจากเรื่องที่อ่านมาเป็นประเด็นปัญหาหรือนำข้อโต้แย้งที่มีในงานอ่านมาเป็นสิ่งเร้าและกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด พร้อมทั้งมีการใช้แนวคำถามส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากบทอ่านมาทำการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบอย่างมีเหตุผล รวมทั้งการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดจากกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ขึ้นตามลำดับ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีทักษะในการคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น

ประการที่สอง ลักษณะของกิจกรรมเขียนบันทึกการอ่านเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด เพราะผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนในการตีความ เนื่องจากการเรียนการสอนโดยกิจกรรมเขียนบันทึกการอ่านจะเน้นการตอบสนองจากผู้อ่านเป็นหลัก โดยเห็นว่าผู้อ่านเป็นศูนย์กลางในการสร้างความหมายและเห็นว่าผู้อ่านกับบทอ่านมีปฏิสัมพันธ์กัน ดังนั้นจะเน้นที่การแสดงความคิดกลับ การอภิปรายและการขยายความเป็นหลัก โดยผู้เรียนได้ทำความเข้าใจว่าไม่ได้มีความคิดเดียวที่ถูกต้องและมีโอกาสแสดงความคิดเห็นคัดค้าน การตีความจากนักวิจารณ์ หากมีเหตุผลเพียงพอ อนึ่ง การแสดงความคิดเห็นหรือการตีความนั้น ผู้เรียนจะนำความเห็นหรือการตีความของตนมาอภิปรายแลกเปลี่ยนกับผู้เรียนอื่นทั้งในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ตลอดจนได้ข้อมูลเพิ่มเติมระหว่าง

การอธิบายทำให้ผู้เรียนได้รับความคิดใหม่ที่หลากหลายและเป็นความคิดที่ผ่านการกลั่นกรองพิจารณามาแล้ว ซึ่งเป็นทักษะของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ทศนา แหมมณี และคณะ, 2540)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว พบว่าสูงขึ้นกว่าก่อนทดลองเล็กน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องจากสาเหตุดังนี้ คือ ผู้เรียนเพิ่งเริ่มฝึกทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทำให้ไม่มีความชำนาญในการคิดเท่าที่ควร โดยเฉพาะในด้านทักษะของการลำดับความคิด นอกจากนี้ผู้เรียนยังไม่เคยชินกับการอ่านเรื่องสั้นภาษาอังกฤษ และไม่ได้รับการฝึกฝนทักษะในการเขียนถ่ายทอดความคิดอย่างมีวิจารณญาณเท่าที่ควร ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถถ่ายทอดความคิดลงในการเขียนได้ คำศัพท์และไวยากรณ์ ดูเหมือนจะเป็นปัญหาที่สำคัญอันทำให้ผู้เรียนไม่สามารถอ่านเรื่องให้เข้าใจและเขียนออกมาได้ตามที่คิด องค์ประกอบทางวรรณคดี เช่น โวหาร (figures of speech) จินตภาพ (image) เป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้เรียน ถ้าหากไม่มีผู้สอนให้คำชี้แนะแล้ว ผู้เรียนยังไม่สามารถตีความและทำความเข้าใจเองได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้เรียนยังขาดประสบการณ์ในการอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการอ่านวรรณคดี ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้อ่านวรรณคดีมากขึ้นในลำดับต่อไปจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะกระบวนการนี้เป็นวิชาวรรณคดีเบื้องต้น ซึ่งเป็นเพียงก้าวแรกของการฝึกอ่านวรรณคดีและฝึกใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลหรือการใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยมีจำกัด ซึ่งไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดทักษะการคิดขั้นสูงได้มากเท่าที่ควร ถ้าหากผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีโอกาสฝึกคิดให้มากกว่านี้ ผู้เรียนอาจมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการทดลองการใช้การสอนโดยมีบันทึกการอ่านเป็นกิจกรรมหลักเพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการเรียนการสอน

1. ผู้สอน ควรศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบันทึกการอ่าน คือ ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านและทฤษฎีการแลกเปลี่ยนสัมพันธ์ให้เข้าใจก่อนนำไปปฏิบัติ
2. ผู้สอนควรทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน โดยเป็นผู้รวบรวมสื่อและเอกสารให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมและเตรียมคำถามที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักของบันทึกการอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และได้ใช้ความคิดในการหาเหตุผลของตนอย่างเต็มที่ และควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดและเขียนให้มากที่สุด

3. วรรณคดีที่เลือกใช้ควรเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียน และเป็นวรรณคดีที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและสามารถนำไปอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นกับผู้เรียนนอกห้องเรียนได้

4. ควรสำรวจความสนใจในการอ่านวรรณคดี และความสามารถในการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษของผู้เรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการเลือกเนื้อหาที่จะใช้สอน เพื่อให้เหมาะสมกับระดับและความสนใจของผู้เรียน

5. ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดและหาแนวทางในการเสนอแนวคิดหรือการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ไม่ควรจะเป็นผู้ชี้นำผู้เรียน และผู้สอนควรกระตุ้นผู้เรียนเล็กน้อยให้คิดและหาคำตอบ

6. วรรณคดีเป็นงานเขียนที่มีลักษณะแตกต่างจากงานเขียนโดยทั่ว ๆ ไป การเรียนการสอนจึงควรใช้เวลาเพิ่มมากขึ้นในส่วนของสำนวนโวหาร และองค์ประกอบต่าง ๆ ของวรรณคดี

7. ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นทักษะที่ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนมาก เช่นเดียวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเรียนการสอนจึงควรใช้เวลามากกว่านี้โดยอาจเป็นทั้งภาคเรียน

8. ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้อ่านงานวรรณคดีเพิ่มมากขึ้น นอกจากจะได้รับความเพลิดเพลินสนุกสนานแล้ว ผู้เรียนยังจะได้คำศัพท์และรูปแบบไวยากรณ์เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

9. ในขั้นตอนแรก ๆ ของการเรียน ผู้สอนไม่ควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขรูปแบบของภาษา แต่ควรจะเน้นในเรื่องของความคิดและเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดของตนอย่างเต็มที่โดยไม่มีคามวิตกกังวล

10. ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่ต้องอาศัยการฝึกฝน ดังนั้นอาจารย์ประจำวิชาควรจะดำเนินการฝึกฝนทักษะทั้ง 2 อย่างนี้ต่อไป เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทั้ง 2 นี้ให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการใช้กิจกรรมเขียนบันทึกการอ่านกับตัวแปรอื่น เช่น ความวิตกกังวล แรงจูงใจและความคงทนในการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ควรมีการศึกษาการใช้กิจกรรมเขียนบันทึกการอ่านกับผู้เรียนในระดับชั้นอื่น
3. ควรมีการศึกษาการใช้กิจกรรมเขียนบันทึกการอ่านในวิชาอื่น เช่น ภาษาไทย เป็นต้น